

Megújulások Martonfán

Martonfa Pécs és Pécsvárad között fekszik, így érthetően e két város vonzásában él a település 228 lakosa. Közúton a 6-os számú útról letérve, rövid bekötőúton közelíthető meg, zsáktelepülés, átmenő forgalma nincs. Ez, a fekvéséből adódó viszonylagos elzártság alapozza meg csendes nyugalomát, meghittségét. A faluba érve barátságos fa játszótér fogadja a látogatót. A főutcán (Köztársaság utca) végigsétálva hamarosan az 1874-ben Szent István tiszteletére emelt templomhoz érkezünk, ahol a falu négy kicsiny utcája összefut. Itt, a falu legmagasabb pontján, tornyával a házak fölé magasodó épület egyszerűségével is tekintélyt parancsol. A kertjében álló márványoszlop a világháborúban elhunyt martonfaiaknak állít emléket. A régészeti leletek tanúsága szerint a község környékén már a bronzkor késői szakaszában (Kr.e. 1300-1100 között) is lakott település állhatott. A községben feltárt szörvány csontvázas sír a Halomsíros kultúra népének nyújtott csontvázas temetkezéséről tanúskodik. A környék később egy kelta népcsoport otthonává vált, a vaskor e kései szakaszából szörványlelet: két vaslándzsa került elő. A magyarok már az Árpád kor kezdetén benépesítették a vidéket. A település neve 1292 és 1297 között bukkan fel a pécsvárad apátság alapítólevelében (az apátság birtoka volt), Martonfolua változatban. A település a török hódoltság idején is folyamatosan lakott maradt. Népességének túlnyomó része azóta is magyar, a XVIII. században a környékére nagy számban betelepülő németek

ide csak elenyésző számban érkeztek. A falu hagyományos pécsváradai kötődései (körjegyzőség, óvoda és iskola, egészségügyi intézmények) mellett megerősödően van a megyeszékhely vonzása (munkahelyek; intézményi-, kereskedelmi- és kulturális szolgáltatások kínálata).

2014 tavaszán helyi kezdeményezésre alakult a Martonfai Közösségfejlesztő Szociális Szövetkezet 12 taggal, plusz az Önkormányzattal közösen. A szociális szövetkezet vezetője: Bosnyák Attila András. Itt kezdett a Baranya Megyei Iroda lokális társadalomfejlesztő projektet Knyihár Éva közösségfejlesztési szakember bevonásával 2014 októberében. A felszínen megjelenő problémaként definiálták a kilencvenes évek végén még aktív közösség megszűnését, az érdektelenséget, a kommunikációs nehézségeket a tagok között.

A projekt kapcsán hetente találkoztunk a szövetkezet tagjaival és a település érdeklődő tagjaival a Művelődési Ház konyhaasztalát körbeülve, ahogy egyre jobban megismertük egymást, annál jobb hangulatban telt az együtt töltött idő.

Az összejövetelek célja, hogy információt nyújtsunk, megteremtünk az elfogadás légkörét hozzuk létre, segítsük a közös akarat megfogalmazását, segítsük a közös cselekvést. A közös tanulás segítségével és a közös cselekvési terv támogatásával a helyi Tudástár alapjait tegyük le.

A folyamat során feldolgozásra került főbb témakörök voltak az értékek,

Bosnyák Attila András,
Martonfa polgármestere

erőforrások és problémák beazonosításának módszerei, a helyi jövőkép felvázolása, a partnerek keresése és bevonásának lehetőségei, illetve az érdekek és együttműködési felületek feltárása.

Elmondták a helyiek, miért jó Martonfa, mi a pozitív dolog, amit elmondanának a településről, illetve miket látnak problémának, veszélynek. A találkozó második felében mindenki egyénileg beszélt arról, hogy mi az, amit szeretnek a település

sükön, és mi az, amin változtatnának. A változtatások mentén konkrét ötleteket, javaslatokat fogalmaztak meg, gyűjtötték össze. Konkrét közösségi mozgalmak mentén beszélgettünk a kölcsönös önszolgálati rendszerekről, közösségi alapú termelői és vásárlói programokról. Módszertanilag kitértünk a közösségek (informális, formális) aktivizálására, közös beszélgetések generálásának folyamatára, a településen élők megszólításának és minél szélesebb körben való bevonásának kihívásaira.

Tisztáztuk a helyi értéktár fogalmát, a tudatosabb közösségi feltárás lehetőségeit, konkrét módszereit. Irányított beszélgetés keretében a résztvevők megosztották saját élményeiket és tapasztalataikat, kihangsúlyozva hogy milyen fontos szempont számukra meglátni egy-egy helyi közösség speciális másságainak értékeit, és azt láthatóvá, értékévé tenni mások számára is.

Elkészítették a Szövetkezetük SWOT analízisét; tisztázták a célokat és a fókuszokat, közös – mindenki számára érthető nyelvre fordították. A Szövetkezeti közös fókuszokat a következőkben határozták meg: munkahelyek létrehozása, közösség/öszszefogás, helyi termékek és egészséges életmód, lehetséges kitorési pont. A lehetőségek tudatos átgondolása

Hozzuk össze a falut – Karácsonyváros Családi Nap – kézműves foglalkoztató asztal

megmutatott néhány eddig rejtett értéket is, amely a helyi szövetkezeti identitás alapjai is lehet.

Leraktuk az alapjait egy tankatalógusnak, felmértük a helyi erőforrásokat, potenciálokat, amelyek eredményeként elkezdtek az első tanulókörök (még ha nem is hívták annak) szerveződni. Azok a tudások, amelyek igényként, hiányosságként kerültek elő (forrásteremtési ismeretek, pályázati ismeretek, tudás, traktorvezetői tudás), azok határozhatják meg a 2015-ös év közös munkáját.

A tankatalógusból néhány szemelvényt megmutatva látjuk, hogy mekkora potenciál van a település lakosaiban. A csoportban lévő tudások, készségek, adottságok, amivel hozzá tudnak járulni a közösségi tudáshoz a teljesség igénye nélkül: vetéssel, mezőgazdasági munkákkal kapcsolatos (bio termesztés, gyógynövény és fűszernövény) ismeretek, állattartással kapcsolatos (tyúktartás, tehénfeljés, elletés, disznótartás) ismeretek, savanyúság, lekvár, befőtt eltevés és tartósítás, különböző kézimunkák: kötés, horgolás, hímzés, szövés, varrás. De különböző gépjárművek vezetése, kisgépek javításának tudása, tűzvédelmi ismeretek, szervezőképesség, tükörírás készsége is felszínre került.

A csapat tagjainak tanulási vágyai is több témakör köré csoportosíthatók, egyrészt a mezőgazdasági ismeretek elmélyítése, pl: metszés, másrészt kisgépek kezelése, pl: kaszálógépek használata, harmadrészt pedig a személyiségfejlődést támogató vagy szabadidős tevékenységek megtanulása, pl: problémamegoldó képesség, idegen nyelvek, számítógépes ismeretek, vezetői készség, „csendben maradás”, virágkötés, kosárfonás.

Ezen ismeretek tudatosítása mentén tudatosult és indult el az első tanulókör, a Sütiklub.

Hozzuk össze a falut – Karácsonyváros Családi Nap

Hozzuk össze a falut – Karácsonyvárosi Családi Nap – Rétes készítésének tanulása

A projekt szerves részét képezte egy Martonfai Börze, amely az eredeti tervek szerint egy rövidebb, a Szövetkezetet bemutató délutáni programelemnek volt tervezve. Már a találkozók elején felmerült az igény, hogy közelíteni szeretnék a település lakosait a Szövetkezethez, be szeretnék mutatni, mi a Szövetkezetük célja, kik is Ők valójában és mihez értenek, így jött a „Hozzuk össze a falut – Karácsonyvárosi Családi Nap” ötlete, amelynek 2014. december 6-án került megrendezésre és messze túlszárnyalta az eredetileg kitűzött célokat.

A program kezdetén az érkezőket szerencse sűtivel fogadták, melyekben cédulákon feltüntetett nyerevényeket rejtettek el. A falu apraja-nagyja összegyűlt, ki sütött, ki főzött, ki a rendezésben segédkezett. A gyermekeknek sok érdekes program kínált elfoglaltságot, érdekességet. A délelőtti folyamán a helyi fazekas Deér Amália segítségével a résztvevők ajtódísz készítésén és gyöngyfűzésen vehettek részt. Ajándéktasakokat hajtogathattak a gyermekek, melyben az általuk készített tárgyakat haza tudták vinni. A felnőtteknek rétes és a csigatészta készítését mutatta be Tóth Sándorné, Mészáros Sándorné és Eigner Béláné. A programok alatt a kivetítőn a település korábbi életét bemutató fotókból összeállított montázs futott, amely minden jelenlévő szívét/lelkét melegengette, hiszen vagy magukat, vagy családtagjaikat ismerték fel

a képeken. Már a fotók összegyűjtése is közösségformáló volt, hiszen korábban mindenkit kértek, hogy hozzon régi fotót.

Ebédre a helyi szövetkezet által természetesen főtt burgonyát, savanyúságot szolgálták fel a helyben készített szarvas- és sertéspörkölt mellé.

Az ebéd után átadásra kerültek a szerencse sűtikben megtalált nyerevények. Az ajándéktárgyak között szerepeltek a helyi cukorborsó és zöldbab konzerv, burgonya és a helyi fazekas által készített dísz- és kerámia tárgyak. A gyermekek nagy öröme, plüss figurák, lufik kerültek átadás-

ra. A fődíj egy játék traktor volt, mely jelképezte a falu által 2014 őszén vásárolt traktort, melyet a helyi szövetkezet használ a földjei megművelésére. A délutáni foglalkozásokon a gyerekek nemezelhettek, gipszfigurákat festhettek, mézeskalácsot díszíthettek és arcfestésen vehettek részt. A gyermekprogram zárásaként megérkezett a Mikulás krampuszával, aki minden jelenlévő gyermeket megajándékozott. Az esti program karaokeval és tánccal folytatódott.

A program értékelését fontosnak tartottuk, összegyűjtöttük, hogy miért neveztük sikeresnek a rendezvényt: jól átgondolt, tervezett volt a program, a háttérben a közös képek érzelmileg is megérintették az embereket, minden korosztály jól érezte magát, jó hangulat volt, kedves fogadtatás, pécsváradai polgármester támogató részvétele sokat jelentett, illetve új emberek és más településről érkezők is érdeklődtek, ami által színesedett a csapat. A gyerekeknek a Mikulás várása, köszöntése és búcsúztatása nagy élmény volt, a csigakészítés és rétes húzás nagyon látványos volt és élvezetes, még a férfiak is bekapcsolódtak, stresszmentes, konfliktusmentes volt a rendezvény.

A további eseményekre való tekintettel néhány ötletet gyűjtöttünk össze, amely azt hivatott elősegíteni, hogy a máskor is hasonlóan jól működjenek a dolgok. Ezek a még részletesebb folyamatleírás, feladatleírások

Szappanfőző kör

Hozzuk össze a falut – Karácsonyváró Családi Nap – Csigatészta készítése

összegyűjtése, betanítani a segítőkét bizonyos feladatokra, még több embert bevonni a szervezésbe, ezáltal tehermentesíteni a szervezőket.

A feladatok elosztása, a csoportműködés kapcsán merült fel a csoportszerepek kérdése, amelyre reagálva Belbin csoportműködést vizsgáló tesztjét töltötték ki a tagok. A teszt megmutatja, ki milyen szerepeket részesít előnyben, és melyiket vállalja fel kényszerből, és közben az igazán fontos dolgoktól von el energiát. Természetesen, a csoportban tanúsított magatartásforma mindig függ a közegtől és a többi szereplőtől. A teszt segítségével kideríthető, hogy a csapat tagjai milyen sokszínű szerep-készlettel rendelkeznek, ki mennyire rugalmas, alkalmazkodó. A teszt szerint egy csapatban nyolc lényeges szerep jelenik meg: a vállalatépítő, az elnök, a serkentő, az ötletgyártó, a forrásfeltáró, a helyzetértékelő, a csapatjátékos, a megvalósító. Mindegyik szerepet egyedi jellemvonások határozzák meg. Ezen jellemvonások mentén beszéltük meg az eredményeket, az elvárt és a lehetséges szerepeket.

A találkozók végére mindenki számára egyértelművé vált, hogy hatékonyabbak a közösségi megoldások, mert komplexek, minden szereplőre építenek, és közösségi hálózatokat hoznak létre.

A közösségfejlesztő folyamatot 2015-ben is folytatjuk. Ami már most is jól működik, a hétfői Sütikörök, amely során kéthetente hétfőn összegyűlve egy személy kedvenc süteményét közösen elkészítik és el is fogyasztják. A terv szerint az elkészített sütemények receptjeiből receptkönyv készül majd. Nagy lelkesedéssel tanultuk a szappanfőzés tudományát, szeretnénk ha a mosószappan mellett a pipereszappanok és kozmetikumok készítését is meg tudnánk tanulni.

A 2015-ös év további céljai, hogy a közösségfejlesztő beszélgetések mellett tovább tudjon a tudástár bővülni, több lehetőség legyen a közösségi tanulásra, a 2014-es Martonfai Börze sikerén felbuzdulva hagyományt te-

remteni a Szövetkezet eredményeinek bemutatására, „Ezt tudom – ezt tanultam” kiállítás és beszélgetés megszervezése. Kihívás lesz az ifjúsági korosztály aktív bevonása a közösségi életbe és a „Kincskereső” nyári foglalkozások a helyi tudáselemekből. A Kincskereső foglalkozások célja, hogy a gyerekek is megismerjék településük értékeit, illetve hogy az Ő szemükön keresztül is lássuk a település értékeit.

Martonfa település 2015-ös tervei, hogy a nemrégiben vásárolt parasztház felújításával új lehetőségek nyíljanak mind a Szövetkezet, mind a település számára. A parasztházban társzoba kialakításával a helyi értéktárban összegyűlt tárgyi emlékeket szeretnék állandó jelleggel kiállítani, a gazdasági épületben pedig a Szövetkezet régi magyar fajtájú állatok tartásába kezd. Kialakításra kerül egy közösségi tér is, amely a megnövekedett igényeket hivatott kiszolgálni, és a tavaly nagy sikert aratott gyermekkert kibővítésével az egészséges életmód és a háztáji gazdálkodás visszatartása a cél.

Az elkezdett fejlesztő folyamat eredményeinek tartjuk számon, hogy a könyvtárban megtartott programokon állandó közönség alakult, ki, 10-12 gyermek várja hétről hétre a foglalkozásokat. A tanulókör látogatottsága is rendszeres. Nagyon változott a Szövetkezet külső és belső kommunikációja, a belső konstruktívabb lett, a külső kommunikáció pedig javult, többen ismerik a célokat, lehetőségeket. A település egyéb rendezvényeinek látogatottsága is ugrásszerűen megnőtt.

BOSNYÁK ATTILA ANDRÁS Martonfa polgármestere, eredeti végzettsége burkoló, de alig töltött időt a szakmájában. Elektroműszerészként dolgozott 10 évet, később egy távközlési cégnél lett szerelő. A közéletbe 2002-től kapcsolódott be, képviselő, majd alpolgármester lett. 2002 és 2006 között, egy ciklust kihagyva 2010-től újra alpolgármester, és 2013-tól polgármestere Martonfának. 2014 februárjától vezeti a Martonfai Községfejlesztő Szociális Szövetkezetet. Nős, egy kislány édesapja. Mindkét tisztségében azonos célok vezérlik: munkahelyteremtés, jobb élet biztosítása és a falu közösségének összetartása.

SPIRK NIKOLETTA a Baranya Megyei Iroda módszertani referense 2014. április 1-e óta. 1999 óta él Pécsen, kisebb-nagyobb megszakításokkal. 2004-ben a Pécsi Tudományegyetemen Művelődési és felnőttképzési menedzser, majd 2014. júniusában ugyanitt Okleveles Pszichológusi (társadalom és szervezet szakirány) diplomát szerzett. Dolgozott külföldön programszervezőként, majd 2009-től a Baranya Ifjúságáért Nonprofit Kft-nél több hazai nemzetközi bűnmegelőzési projektben vett részt, koordinálta a Tett-Hey Ifjúsági Szolgáltató Hálózat és a Dél-dunántúli Eurodesk munkáját. A „Values versus Violence” nemzetközi bűnmegelőzési program során, Értékkommunikátori (2009) tanúsítványa óta, Baranya megyében több tréninget tartott szakembereknek, iskolásoknak a következő témakörökben: konfliktuskezelés, média és erőszak kapcsolata, kultúrák közötti kapcsolat, diszkriminációmentes együttélés.